

R I I G I K O G U

7. istungjärk **Protokoll nr. 140 (10).**

1922. a.

Sisu: 1. Päewakorra kindlaksmääramine. — 2. Eesti-Soome wahelise kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 3. Eesti ja Prantsusmaa wahel tehud kaubalepingu kinnitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 4. Normiwlja waheraha äratarwitamise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 5. Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 6. Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 7. Pärandusmaksu muudatuste seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 8. Riigi 1922 a. kulude lisaelarwe — I lugemisel. Wastu wõetud. — 9. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra kindlaksmääramine.

Riigikogu koosolek 29. juunil 1922 a. kell 5 p. 1. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 71 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab esimees **J. Kuk**,
wahepeal abiesimees **K. Wirma**.

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Walitsuse lauas: töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, wälisminister **A. Piip**.

Koosolek algab kell 5.30 min.

1. Päewakorra Juhataja **J. Kuk**:
kindlaksmääramine. Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on ennelõunasel Riigikogu koosolekul kindlaks määratud. Kas tehakse ettepanekuid päewakorra täiendamise kohta? Sõna on rkl. härra Koemetsal.

K. Koemets (töer.): Teen ettepaneku päewakorda üles wõtta maaseaduse laiendamise seadus Narooa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale — III lugemisel, 6-da päewakorra-punkti all.

Juhataja **J. Kuk**: Rohkem ettepanekuid ei tehta. Sõna selle ettepaneku kohta on rkl. Jürman'il.

A. Jürman (põl.): Ma pean selle ettepaneku wastu waidlema, sest et selle seaduse juurde tehti ennelõunasel koosolekul palju parandusi ning praegu ei ole jõutud seadust paljundada, nii et ei ole näha, kuidas ta õieti wälja kujunenud on. Teda nüüd III lugemisel hääletama hakata, on täitsa wõimatu.

Juhataja **J. Kuk**: Panen rkl. Koemets'a ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rkl. Koemets'a ettepanek tagasi lükatud. Loen

päewakorra ennelõunasel koosolekul kindlaksmääratud kujul wastu wõetuks.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

2. Eesti-Soome Wälisasjade
wahelise kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise seadus komisjoni aruandja **O. Amberg** (loeb): Eesti-Soome wahelise kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise seadus.

Juhataja **J. Kuk**: (Hääletatakse.) Seaduse nimetus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **O. Amberg** (loeb):
§ 1. Leping Eesti ja Soome wahel kaubanduse ja laewanduse üle ühes juuresolewa kuue lisaga, mis alguskirjas mõlema riigi walitsuswolinikkude poolt Helsingis oktoobrikuu kahekümne üheksandal päewal ükstuhat üheksasada kahekümne esimesel aastal alla kirjutatud, tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks).

Leping ühes lisadega awaldatakse ühes selle seadusega.

Juhataja **J. Kuk**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 1 wastu wõetud.

Aruandja **O. Amberg** (loeb):
§ 2. See seadus astub jõusse tema wastuwõtmisega.

Juhataja **J. Kuk**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 2 wastu wõetud. Panen käesolewa seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus lõpuhääletamisel Riigikogu poolt wastu wõetud.

K. Ast (sd.): Teen ettepaneku seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on otsustatud Eesti-Soome wahelise kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise seadus ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

3. Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kaubalepingu kinnitamise seadus — III lugemisel.

Wälisasjade komisjoni aruandja **O. Amberg** (loeb): Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kaubalepingu kinnitamise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu, sellega on seaduse nimetus vastu wõetud.

Aruandja **O. Amberg** (loeb): § 1. Kaubaleping Eesti ja Prantsusmaa wahel, tehtud Pariisis 7. jaanuaril 1922 a. tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks). Leping ühes eestikeelse tõlkega awaldatakse alljärgnewalt ühes käesolewa seadusega.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu, sellega on § 1 vastu wõetud.

Aruandja **O. Amberg** (loeb): § 2. See seadus astub jõusse tema wastuwõtmisega.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu, sellega on § 2 vastu wõetud. Panen käesolewa seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu, sellega on seadus Riigikogu poolt lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Aruandja **O. Amberg**: Teen ettepaneku seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu, sellega on otsustatud Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kauba-

lepingu kinnitamise seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

4. Normiwilja waheraha äratarwitamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman** (loeb): Normiwilja waheraha äratarwitamise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb): § 1. Wabariigi Walitsusele antakse õigus terawilja wabamüügi ja normiwilja sissenõudmise määruste („Riigi Teataja“ nr. 15 ja 47 — 1921 a.) põhjal sissetulnud ja weel sisetulew normiwilja waheraha suuremate sildade ja teede kordaseadmiseks ära tarwitada, wälja arwatud tojtusministeeriumile üle antud summad.

P. Keerdo (is.): Juba I lugemisel tähendasin mina, et see otstarbe, mis käesolewas seaduses üles antud, ei ole mitte hädatarwilik. Teen ettepaneku § 1. wõtta sõnade „suuremate sildade ja teede kordaseadmiseks“ asemele „töowõimetute waeste toetamiseks“.

Juhataja **J. Kukk**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Jürman**: Küsimus, kas normiwilja waheraha määrata waeste hoolekande jaoks, oli ka komisjonis arutusel. Seal leiti, et waeste eest hoolekandmine kuulub otsekohe omawalitsuse ülesannete hulka ja sellepärast ei tule selleks otstarbeks summasid normiwilja waherahast määrata. Waeste eest hoolekandmine on enam-wähem kõikide kohuseks, kuna teedetegemine ja sildade korrashoidmine on senni suuremalt osalt teatud kihi kohus olnud, kes ka normiwilja waheraha peab maksma. Sellepärast leiti otstarbekohane olewat normiwilja waheraha ära tarwitada just teedetegemiseks ja sildade korrashoidmiseks. Peale selle pean puudutama neid eksiawamisi, mis käesolewa seaduse puhul on ilmsiks tulnud. Nii tuuakse tänases „Waba Maa“ juhtkirjas ette, et käesolewa seadusega tahetawat normiwilja sisse nõuda. Tähen-dab, siin on asjast koguni walesti aru saa-

dud. Selles seaduses ei ole mingisugusest normiwilja sissenõudmisest jutt, waid jutt on ainult normiwilja waherahast, mida teede ja sildade parandamiseks ja korrashoidmiseks tahetakse ära tarwitada. Ka minu, kui komisjoni aruandja kohta on ajakirjanduses ekslikka wäiteid ette toodud. Öeldakse, et mina olewat kõnelenud normiwilja sissenõudmise poolt. Pean kahetsusega ütleva, et siin on asi jällegi ümberpöördukt. Mina kõnelesin esimesel lugemisel normiwilja nõudmise lõpetamise poolt.

Juhataja J. Kukk: Esimesena tuleb hääletamisele rkl. Keerdo ettepanek. (Hääletatakse.) Enamus on wastu. Ettepanek on tagasi lükatud. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu. § 1 on wastu wõetud aruandja poolt tettekantud kujul.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 2. Paragrahw 1. tähendatud summad tulewad maakonnawalitsuse poolt maksta renteisse siseministeeriumi deposiiti sildade ja teede korrashoidmise arwele.

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 3. Sellelt arwelt antakse maakonnawalitsustele 2. ja 3. klassi teedel olewate sildade kordaseadmiseks ja teede kapitaalsetks parandamiseks toetusraha siseministri otuse järele kokkuleppel teedeministriga.

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 4. Siseministril on õigus toetusraha wäljandmise korra ja tarwitamise kohta täiendawaid juhtnõore anda.

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Sellega on seadus teisel lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus.

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja K. Wirma (loeb): Eesti ajutise maanõukogu (maapäewa) poolt 5. weebbruaril 1919 a. wastu wõetud ja „Riigi Teatajas“ nr. 9 — 1919 a. awaldatud Eesti riigikontrolli seaduse § 12 täiendakse järgmiselt:

Tähendus 3. Kontrollnõukogul on õigus sissenõudmiseks määramata jätta wäikesi juurde- ja tagasimaksusid kunni 1.000 margani üksikul juhtumisel, kogusummas ühe isiku kohta kunni 2.000 margani aastas.

Juhataja J. Kukk: Panen seaduse teksti hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus.

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja K. Wirma: Käesolew seaduseelnõu anti esimese ja teise lugemise wahel komisjoni. Komisjon waatas eelnõu läbi, tegi temas mõned redaktsioonilised parandused ja peale selle otsustas kontrollnõukogu liigete põhipalgaks 8.500 marga asemel 8.000 marka määrata; sellepärast jääwad § 1. algusest sõnad wälja: „riigikontrolööri abi ja.“ Lugu on niisugune, et riigikontrolööri abi saab juba 8.000 marka palka, järjekult ei oleks tarwis seaduses seda uuesti korrata, nõnda et see paragrahw oleks järgmine: „Kontrollnõukogu liigete (peakontrolöride) põhipalgaks määratakse 8.000 mk., peakontrolöride asetäitjate ja keskraamatupidamise osakonna juhataja põhipalgaks 7.000 mk., arwates 1. juulist 1922 a.“

Juhataja J. Kukk: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja K. Wirma: Selle seaduseelnõu juures on weel 2. paragrahw:

„See seadus hakkab maksma väljakuulutamise eest „Riigi Teatajas“. Sel paragrahvil ei ole aga mingisugust otstarbet, sellepärast, et 1. juulist hakkawad palgad maksma, aga palkasid maksetakse 20. kuupäewast. Teen ettepaneku see paragrahw välja jätta.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Sellega on § 2 nähtawa enamusega välja jäetud ja seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Pärandusmaksu muudatuste seadus Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Kerem** (loeb): Pärandusmaksu muudatuste seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Sellega on nähtawa enamusega seaduse pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): Pärandusmaksu seadus („Riigi Teataja“ nr. 67/68 — 1920 a. — seadus nr. 198) muudetakse järgmiselt:

I.

§ 30. p. p. 1, 2, 3 ja 4 tähendatud hindamised kinniswarade üleminekul arwatakse Eesti markadeks ümber, arwates ühe weneaegse rubla asemel nelikümmend Eesti marka. See ümberarwamine käib nende hindamiste kohta, mis rublades tehtud enne 1. jaanuari 1918 a. Tiinuhind markades kõrgendakse 10 korda.

Uus maahindade tabel.

Tiinumaa hind markades.

1) Harjumaa	2.400.—
2) Läänemaa:	
I raioon: Hiiu ja Wormsi saar, Nuke poolsaar ja Rikholdi wald ühes Odensholmi saarega	1.400.—
II raioon: ülejäänud maakonnaosad	2.000.—
3) Järwamaa	2.800.—
4) Wirumaa:	
I raioon: maakonnaosa põhja ja lääne poole järgmist liini: Naroowa-Jõesuu kunni raudteesillani Narwas, sealt raudteed	

mööda kunni Narwa maantee ülekäiguni Wae-küla mõisa juures, edasi teed mööda kunni Winni mõisani, sealt üle Kulina, Roela, Paaswere ja Wenewere kunni Tartu maakonna piirini

2.800.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad lõuna ja ida poole seda liini kunni Naroowa jõeni

1.400.—

III raioon: maakonna külge liidetud osad idapoolse Naroowa jõge

1.800.—

5) Tartumaa:

I raioon: maakonnaosa lõuna poole järgmist liini: Emajõgi Restu mõisast kunni Pühajärweni, järwe idapoolne kallas kunni Nuustaku alewini, teed mööda üle Otepää, Nee-roti, Tamme, Kaarli, Krüüdneri, Wissi, Mutiku, Prangli jaama, üle Konsu jõe kunni postiteeni; edasi teed mööda kunni Wõru maakonna piirini. Peale selle maakonna lõuna-ida nurk Ahja jõe, Emajõe ja Wõru maakonna piiri wahel

3.000.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad

4.000.—

6) Wõrumaa

3.000.—

7) Petsrimaa:

I raioon: maakohad lõuna poole raudteed

4.000.—

II raioon: maakohad põhja poole raudteed

1.800.—

8) Walga maakond

3.000.—

9) Wiljandi maakond

3.800.—

10) Pärnu maakond:

I raioon: Kihno saar ja maakonnaosa põhja-lääne poole Pärnu jõge, välja arwatud Wändra ja Tori kihelkonnad

2.600.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad

3.200.—

11) Külgeliidetud Wolmari maakonnaosad

4.000.—

12) Saaremaa:

I raioon: Muhu saar ja lõuna-ida poolne maakonnaosa, kunni maanteeni Kuressaarest Muhu saarele 1.800.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad 1.400.—

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Seadus I osa on nähtawa enamusega vastu võetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): II) § 31. punktides 1, 2, 3, 4 ja 5 tähendatud hindamised, mis on tehtud Wene rublades kunni 24. weebruarini 1918 a. loetakse Eesti markades ja kasvatatakse sajakordseks. Hindamised, mis on tehtud peale 24. weebruari 1918 a. kunni 2. maini 1919 a. Wene rublades, Ida- ehk Saksa markades, loetakse Eesti markades ja kasvatatakse 25 kordseks; niisama kahekümnewiiekordseks kasvatatakse ka hindamised, mis on tehtud seisamal ajajärgul Eesti markades. Hindamised, mis on tehtud Eesti markades peale 2. maid 1919 a. kunni 1. maini 1920 a. kasvatatakse wiiekordseks ja hindamised, mis on tehtud peale 1. maid 1920 a. kunni 15. oktoobrini 1920 a. kasvatatakse kahekordseks.

W. Linnamägi (kristl.): Pärandusmaksu muutmise seadus on nüüd täiendatud trükis II lugemisel Riigikogus arutamise aineks saanud. (Wahelhüüe: Kas see on Moosese raamat?) Ta on ka tõepoolest õiglasem, kuid sellega ei ole öeldud, et ta oleks niisugusel kujul ette pandud, et oleks võimalik vastu võtta.

Suuremaid muudatusi on tehtud pärandusmaksu muudatuste seaduse I osas, mis wastab pärandusmaksu seaduse § 30. Siin tehtakse suuri kergendusi põllupidajatele, sest liikumata warandused, mis tarwitatakse põllumajanduses, on ainult 40-kordseks arwatud oma hindamise poolest ennesõjaaegsega võrreldes ja ka tiinumaa hind on märksa alam seaduses ette nähtud, kui ta oli esialgselt. Ma ei taha mitte ütelda, et ka tiinuhind praegusel kujul küllalt õiglane oleks, aga ta wastab enam ehk vähem praegustele oludele. Ei wõi aga leppida selle seaduse teise osaga, nimelt § 2, mis wastab pärandusmaksu seaduse § 31. Nimelt on seal ette nähtud liikumata waranduste hindamised

linnades ja ka maal, mis mitte ei ole põllumajanduse otstarbeks ja mis on tehtud enne 1918 a. Wene rublades ja mis loetakse sajakordseks Eesti markades. Kui tõeste oleks kindel, et liikumata warandused tõepoolest oma keskmiste turuhindadega on tõusnud sajakordseks, võrreldes ennesõjaaegsete hindadega, siis oleks see õigustatud, aga minu arwamise järele on see täiesti kindlaks tegemata. See on oletus, mis ei ole millegiga põhjendatud. Sest kus on need andmed, kus on statistilised teated, mis tõendawad, et tõepoolest keskmine turuhind maja hindade juures on tõusnud sada korda. Nii palju kui minul teada on, ei ole see kaugeltki mitte nii. Õigus küll, walitsus majasid ostes on küll maksnud 100 korda suuremat hinda, kui rahuaegsetel tingimistel; isegi 200 korda rohkem on ta maksnud. Aga eraisikud majasid ostes seda teinud ei ole. Ma tean küll juhtumisi, kus ennesõjaaegsest hinnast on 50 korda, 40 korda ja ka 30 korda kallimalt makstud, aga mitte sada korda. Ei ole ka see mitte põhjendatud kui tuuakse ette, et majad on saanud spekulatsiooni objektiks, sest ei wõi millegiga tõendada, et oleks suurewiisiline spekulatsioon majadega käimas. Üksikuid majade ostmisi on ikka olnud ja on ka praegu. Praegu wast weel vähem kui harilikult. Ja kui meie oletamegi et on spekulatsioon majadega käimas, siis on võimaliku ometi pärandusmaksu kaudu, mis seletuskirjas seaduse muutmise üheks põhjenduseks ette tuuakse, neid spekulantide tabada. Kuid tahetakse waeseid lapsi, kes oma wanemate käest majasid päriwad, karistada. (Üldine naer jahemal pool. **J. Piiskar** (is.): Öndsad on waimust waesed, sest nende päralt on taewariik. Naer.) Peale selle käib siin esimese osa § 30 teise osa § 31 vastu. Esimese osa § 30 loeb ülesse need alused, mis maahindamisel arwesse tulewad wõtta. Teises osas § 31 on just punktipealt üles loetud needsamad alused, kui selle muutmise seaduse esimeses osaski. Esimeses osas on hindamise üksused — endised Wene rublad — wõetud 40-ne kordseks, kuna teises osas nad 100-ja kordseks wõetakse. Teises osas on mindud weel kaugemale, ei ole lepitud mitte sellega, et weneaegsed hinnad 100-ja kordseks tõsetakse, waid peale selle on ka Ida-Saksa ja Eesti margad 25-e kordseks wõetud. 1919 a. ja 1920 a. hindamisel wõetakse needsamad margad 5-kordselt. Ma tahak-

sin teada saada, kui need põhimõtted mitte esimeses osas makswad ei ole, miks on nad siis teise osa juures makswad. Ometi on need täiesti üksteisele analoogilised osad. Kui neid põhimõtteid ei wõi esimeses osas põllumajanduse hindamise juures makswaks pidada, siis ei wõi neid ka teises osas arwesse wõtta. Ma arwan, et see on täiesti asjata samm, kardetaw samm. Meie seadusandlisel teel tõendame, et meie maksuabinõu Eesti mark ei ole mitte enam see, mis ta kahekolme aasta eest oli, waid et ta nüüd on 25 korda vähem. Kui meie selle põhimõtte läbi wiime, ja tunnistame seda seadusandlisel teel õigeaks, siis on näituseks palgasaajatel õigus 25-e kordset palka nõuda. Mina arwan, et olgugi, et tema ostujõud vähemaks on jäänud, Eesti mark ikkagi rahaüksuseks jääb ja kindel maksuabinõu wabariigis on. (Naer.) Igatahes juhin ma selle peale tähelepanu, et käesolewas seaduseelnõus kahesugused põhimõtted läbi wiidud on. Nimelt ühes osas üks ja teises osas teine põhimõte. Siin mõõdetakse kahesuguse mõõdupuuga ja tullakse ühele erakonnale rohkem wastu, kui teisele. Nimelt on siin põllumeestele palju suurem kergendus tehtud, kui majaomanikkudele. Sellepärast panen ma järgmise paranduse ette: „§ 31 punktides 1, 2, 3, 4 ja 5 tähendatud hindamised, mis on tehtud Wene rublades kunni 24. weebuarini 1918 a. loetakse Eesti markades ja kaswatatakse 40-ne kordseks. Hindamised, mis on tehtud peale 24. weebuarini 1918 a. kunni 2. maini 1919 a. Wene rublades ehk Saksa markades, loetakse Eesti markades ja kaswatatakse 10-ne kordseks.“ See on juba sellega kokkukõlas, mis esimeses osas on ette toodud ja peale selle oleks tal kokkukõla ka üüriseadusega, kus on kindlaks määratud, et endine üür peab saama 40-ne kordseks tõstetud. Sellepärast paluksin ma parandust wastu wõtta. Sest seaduses tekib muidu 2 täiesti teineteisest lahkuminewat osa, mis sugugi soowitaw ei ole.

Juhataja J. Kukk: Lõpusõna on aruandjal Kerem'il.

Aruandja A. Kerem: Mina wõin ainult nii palju tähendada, et see maksuäär, mis selles seaduses ette nähtud, on täiesti uus maks, kuna krepostimaks endisest ajast on jäänud, nii et sellepärast wõiks maks linnale kõrgem olla. Härra Linnamägi poolt esitatud maksumäär wõib ehk ka õigem olla, kuid komisjonis

ta arutusel ei olnud ja sellepärast tehtud ettepanekuga ühineda ei saa, ja palun teda eraldi hääletada.

Juhataja J. Kukk: Panen rkl. Linnamägi ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Enamus on wastu, — sellega on ettepanek tagasi lükatud. Panen siis seaduse II osa sel kujul, nagu teda aruandja ette kandis, hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on seaduse II osa nähtawa enamusega wastu wõetud. Sellega on seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

8. Riigi 1922 a. Rahaasjanduse kulude lisaeelarwe — I lugemisel. komisjoni aruandja **J. Kana:** Ausatud Riigikogu liikmed! Mitme ministee-

riumi poolt on tulnud lisaeelarwed sisse, mis Riigikogu juhatus on kokku koonandanud ja Riigikogu liigete kätte jaganud. Peale selle on need küsimused arutusel olnud rahaasjanduse komisjonis, kus üksikutes eelarwetes muudatusi on ette wõetud ja ka täiendawate eelarwete neid täiendatud. Muuseas on iseäranis tõsise arutuse alla wõetud välisministee-riumi eelarwe, mille eriaruandjaks härra Jürman. On juurde tulnud weel töö- ja hoolekandeministee-riumi erakorraliste kulude alal 12.000.000-margaline täiendaw eelarwe, mis teie näete rahaasjanduse komisjoni ettepanekus. Waremalt paljundatud walitsuse ettepanekus seda summat üles wõetud ei olnud, kuna walitsus selle ettepaneku hiljem tegi. Nüüd on ta ette toodud ja põhjendatud sellega, et meil Tartus pimedate kooli asutamine täiesti wõimatu on, sest selleks puududa otstarbekohased ruumid, niisama rinnalastekodu loomine Tallinnas, neilsamuil põhjusil. Töö- ja hoolekandeminister on leidnud, et neid ruumisid tuleb muretseda, kuid mitte sellel harilikul teel, et ostetakse maja ja saadetakse üürnikud välja, waid sel teel, et katsutakse leida kuskilt krunti, kus mingisugune maja peal, mida esialgul tarwitada wõib, pärast aga wõimalik oleks uus hoone ehitada, sellega korterikriisi ära hoides. Töö- ja hoolekandeminister lubas seda teed käia. Rahaasjanduse komisjon waatas krediidi-nõudmised läbi ja leidis nad küllalt põhjendatud olewat, ka töö- ja hoolekandeministee-riumi krediidi-nõudmise. Kõiki et-

tetoodud põhjusi arwesse wõttes teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku seda lisaelarwet wastu wõtta peale selle, kui välisministeeriumi aruandja oma seisukoha wastawa ministeeriumi asjus Riigikogule ette on kannud.

Rahaasjanduse komisjoni teine aruandja **A. Jürman**: Välisministeeriumi lisaelarwe on õige rohksti läbi sõelatud. Rahaasjanduse komisjon waatas ta läbi, kuid weel rohkem on teda välisasjade komisjon arutanud. Ligi kaks kuud on ta välisasjade komisjonis seisnud, peale selle läks ta rahaasjanduse komisjoni alamkomisjoni. Välisministeeriumi lisaelarwe kõige suurem puudus oli see, et seal ei olnud kindlaid koosseise. Koosseis, mis praegu seal maksew on, on nii juhusliselt välja kujunenud, et ta juba 1921 aastal ja praegu weel vähem nõuetele wastab. Välisministeeriumi eelarwet ei saa nii lihtsalt wastu wõtta, waid temaga ühes tulewad koosseisud wastu wõtta. Ühes kulude eelarwega saawad eraldi ette kantud ka välisministeeriumi uued koosseisud. Nende koosseisude kindlaksmääramisega oli välisasjade, niisama ka rahaasjanduse alamkomisjonil väga palju tegemist. Osa välisministeeriumi koosseisudest, nimelt Wenemaal, katsid enda kulud majandusliste ettewõtete kaudu, ilma et eelarwe kaudu neile mingisuguseid summasid määratud oleks. Wenemaal on meie esitajate arw kõige suurem. Opteerimise komisjonis töötasid umbes 200 inimest — Peeterburis ja Moskwas kokku arwatud — ilma et mingisugust kindlat koosseisu oleks kirjas olnud. Sellele kõigele tehtakse lõpp praeguse uue kulude lisaelarwe ja koosseisude wastuwõtmisega. Esimest korda esitatakse välisministeeriumi koosseisud Riigikogule, mis wõimalust annab välisministeeriumi organisatsiooni kohta täit ülewaadet saada. Rahaasjanduse komisjonil tuli iseäraldusena ette, et Wenemaa saatkonna koosseisudesse olid ka majateenijad ja köögiteenijad üles wõetud, kuna mujal saatkondade koosseisudes neid ei leidu. Rahaasjanduse komisjoni alamkomisjon lihtsustas välisministeeriumi koosseisu Wenemaal, et ta wastaks koosseisudele, mis on igal teisel maal. Majateenijad ja köögiteenijad said maha kustutatud. Välisministeeriumi koosseis sai välisasjade komisjoni poolt esitatud kujul läbi waadatud ja wastu

wõetud mõnede vähemate muudatustega ja üksikute mahakäripimistega. Möödaläinud aastaga wõrreldes on koosseisudes ümberrimetusi ja vähendamisi ette wõetud, iseäranis, mis Wenemaasse puutub, on seal ametnikkude arw üle 150 vähenenud. Ühtlasi on uued palgatariifid välja töötatud. Senni makseti välissaatkondadele palka kuldfrankides, kuna uue palgatariifi järele on palgamaksmise aluseks dollarid wõetud. See ümberarwamine on riigikassale suur pluss, sest palgad vähenedaw sellega umbes 10% wõrra. Mõned välisesitused on teatanud, et nad uue palgatariifi järele ei wõi seal olla ja wististi mõned, nii kui Rootsi, on oma ametikohused maha pannud. Ka Ameerika saatkonnast olla teade tulnud, et määratud palka olla liiga vähe Ameerika elukallidusega wõrreldes. Rahaasjanduse komisjon aga mingisugust palgasuurendamist ette ei wõtnud ja arwas, et wõimalik oleks ka selle eelarwega läbi saada. Teen ettepaneku kulude lisaelarwe, mis välisministeeriumi kohta käib, esimesel lugemisel wastu wõtta.

A. Palwadre (sd.): Eelmisel koosolekul awaldas rkl. Strandman soowi, et välisministeeriumi eelarwe puhul sisuliselt sõna wõetaks välisministeeriumi tegewuse ja välispoliitika kohta. Ma teen seda heameelega, kuid ma ei taha siiski esialgu mitte välispoliitika juures peatada, waid tahaks peatada välisministeeriumi kui asutuse juures. Selle aparadi hindamisel tuleb kõige rohkem etteheiteid teha välisministrile. Välisministeerium on algusest peale korratu ministrium olnud ja sellepärast ei wõi küll ütelda, et praegune välisminister ainult üksinda süüdi on, et tema aparat nii halb on. Praegune välisminister on pärinud väga korratu aparadi, kuid tema ei ole seda mitte korda seadnud ja on kahtlus, kas ta seda teha on katsunudki. Välisministeeriumi asjaajamine on algusest peale väga puudulik olnud, aga ta lonkab nüüd weel rohkem, kui alguses. Et seal asjaajamine tõesti väga puudulik on, selle kohta wõib igaüks välisministeeriumi teenijatest, kes vähemat ehk pikemat aega seal teeninud on, otsekohe anekdoodilisi juhtumisi jutustada. Toon üksikuid fakte ette, mis mitme ministri tegewusjärku ulatawad. Välisministeeriumis on olnud juhtumine, kus väljamaal sõlmitakse mingisugune leping, saadetakse välisministeeriumi ja oodetakse

ministri wastust, kuid wastust ei tule. Kui umbes kuue kuu ehk aasta pärast üks nendest lepingutegijatest, kes juhtus olema korraldawaks ametnikuks wälisministeeriumis, hakkas sorima ministeeriumi arhiiwis, leidis selle lepingu ilma märkimata arhiiwipandud paberite hulgast. See ei olnud mitte praeguse ministri ajal, see oli tol korral, kui meie wälisdelegatsioon Jaan Poskaga Pariisis oli. Ma ei mäleta, kes siis wälisminister oli. Sarnaseid asju teadis see härra, üks usaldusväärt isik, palju jutustada. Toon weel teise juhtumise ette. Rahulepingu põhjal tuli meie territooriumile üks ülewenemaaline asutus, nõndanimetatud Smolka kurttummade kool. Asutaw Kogu käis omal ajal töö- ja hoolekandeministeeriumile peale, et see katsuks seda ülewenemaalist asutust Wenemaale tagasi ewakueerida, et Eesti riigikassa wabaneks asutuse kulude kandmisest. Töö- ja hoolekandeministeerium pööras wälisministeeriumi poole, et wälisminister Wenemaa walitsusele sellekohase ettepaneku teeks. Wälisminister tegigi wastawa ettepaneku ja Wene wõimud saatsid wagunid järele seda asutust ewakueerima. Kui nüüd aga wälisministeeriumist järele küsiti, kuhu tuleb wagunid saata, ei juhtunud minister kohal olema ja wälisministeeriumi ametnikud andsid wastuse, et Eestis sarnast asutust üldse ei ole. Wagunid läksid tühjalt tagasi. Sel korral oli wälisminister rahwaerakonnast. Sarnaseid juhtumisi on ette tulnud ka teiste ministrite ajajärgul. Kogu aeg on olnud mulje, et wälisministeeriumi ametnikud üldse midagi ei tea. Asume nüüd wälisministeeriumi tegewuse eriala juurde, mis samuti algusest peale õitsenud on. Meie teame väga hästi, et meie wälisministeerium on pangadirektoritele eelwalmistuse kooliks olnud. Wõib olla, on see ka väga hea, sest Tartu ülikooli juures olew komertssosakond töötawat halwasti ja wälisministeerium kõrwaldab selle puudused pakkudes wõimalust tulewastele pangadirektoritele praktilisi ettewalmistusi teha. Wälisministeerium peab olema aga diplomaatide kooliks. Keegi ei peaks minema enne kusagile wäljamaale diplomaatisele kohale, kui ta natukenegi pole tutwunenud wälispoliitikaga wälisministeeriumis. Meil on see kool aga olnud sarnane, kust ühtki diplomaati wälja ei tule, waid tulewad wälja harilikult pangadirektorid. Wälisminister Birk'i ajal tuli sellest koolist wälja esimene panga-

direktor. (W a h e l h ü ü e: K e s t a o l i ?) See oli, kui ma ei eksi, see kuulus härra, kelle pärast meie omalajal Wenemaaga peaaegu tülli oleks läinud, sest et temale olla seal liiga tehtud. Temast sai pärastpoole aktsiaselts „Hawanna“ direktor. (W a h e l h ü ü e: S e e o n h o o p i s t e i n e a s i, e g a t a s t e i o l e m i t t e p a n g a d i r e k t o r i s a a n u d.) Igatahes ühte wõib ütelda, et ta ei ole mitte waene miljonäär, härra Strandman. Umbes samasugune süsteem, julgen ütelda, walitses siis, kui härra Strandman wälisministriks oli. Wõib ütelda, et härra Strandman algas oma tegewust väga energiliselt. Tema kõrwaldas wälisministeeriumist tegelasi, kelledest ka pärastpoole pangadirektorid said. (W a h e l h ü ü e: K e s s e e o l i ?) See oli esimene Moskwa opteerimiskomisjoni juhataja. Kõrwaldatu asemele läksid aga teised samasugused härrad, ja kui need wiimased jälle omakorda wälispoliitika ajamise lõpetasid, siis kirjutas „Päewaleht“, et nad olla Tallinna tagasi jõudes „ametlist kirjawahtust“ 300 puuda kaasa toonud. Wõib olla, et see on liialdatud, kuid tött on selles siiski väga palju. Sarnane kord on algusest peale wälisministeeriumis wälja kujunenud ja kogu aeg kestnud. Wälisminister on esitanud ministeeriumi uued koosseisud, kuid mina julgen tõendada, et need koosseisu muutmised ei loo wälisministeeriumis uut korda. Olen kindel, et ministeeriumis samasugune korralagedus edasi kestma saab, samuti see „diplomaatide kool“. Härra wälisminister on alati Riigikogus meiega ühel arwamisel olnud, temaga wõib alati kokku rääkida, kokku leppida, väga raske on isegi temale wastu waielda, kui aga härra wälisminister midagi tegema hakkab, siis on see tehtud sarnasel kujul, et keegi enam temaga nõus ei taha olla. Ei näi ministril ka tõsist tahtmist olewat spekulermisele piiri panna. Wälisministeeriumi kooli kaswandikud, nimelt Wenemaale saadetud kaubandus-delegatsiooni liikmed, on uuesti oma tegewusega palju sekeldusi esile kutsunud. Wõib olla mõni üksik wälja arwatud, on suurem osa nendest, kes sõitsid kuulsa kaubandus-delegatsiooniga Wenemaale, wangistatud mõjuwatel põhjustel. Wälisminister aga ruttas kõiki kaitsma ja andis Eesti seltskonnale isegi nende tegewuse üle ebaõige informatsiooni, nagu oleks kõik wangistatud süüta kannatajad. Väga wõimalik, et siin pole ka mitte ükski wälisminister süüdi, waid

ka teised walitsuse liikmed, wõi walitus terwes koosseisus. Kuid wälisminister peab igatahes wastutama selle eest, mis sünnib tema ametkonnas. Igaühe eest, kes wälisministeeriumi saatel wäljamaale läheb, peab wälisminister wastutama. Ei suuda wälisminister siin oma mõju tarwilikult maksma panna, siis peaks tema lihtsalt omalt kohalt lahkuma, kuid seda ei ole wälisminister teinud ja loomulikult langeb wastutus tema peale. Esitatud uus koosseisude kawa ei anna mingit põhjust arwata ega loota, et selle wastuwõtmisega kord jalule saaks seatud. Ma paluksin härra wälisministrit mitte pahaks panna, kui ma julgen ütelda, et tema, ehk ta küll professori ametis alles noor on, ministeeriumi praktilises töös wäga seda wana professori tüüpi meelde tuletab, kellest nii palju anekdoote räägitakse. Wäga wõimalik, et wälisminister ise ajapuudusel ei suuda korra järele walwata ja selles sihis korraldusi teha, aga siis peaks ministeeriumis keegi teine isik olema, kelle kohus oleks kõike korraldada ja kõige järele walwata. Peab ütleva, et wälisministeeriumis seda isikut ei ole, kes selle järele walwab, et kõik ministeeriumi sihid ja kawatsused saaks ka korralikult läbi wiidud. On olemas wälispoliitilised sihid ja kawad, nende teostajat ei ole, ehk õigem öeldud, neid teostatakse wäga halvasti. Sealt tuleb siis informatsiooni puudus wälissaatkondadel jne. See seisukord saab niikaua kestma, kunni ükskord isik leidub, kes ministeeriumis korra jalule seab, uued koosseisud seda aga ei too.

Ma ei taha üksikasjaliselt esitatud koosseisude juures praegu peatada, loodan, et selle kohta ka teised Riigikogu liikmed sõna wõtawad. Niipalju wõib aga kindlasti ütelda, et esitatud koosseisud on samasugused, missugused wälisministeeriumi eelarwe alamkommissjonis eelarwe läbiwaatamisel tagasi lükati. Meie leiame siin kõik need atasheed ja sekretärid wälissaatkondadest, kes eelarwe arutamisel maha tõmmati. Ma loodan, et endine wälisminister Strandman, kes eelarwe-kommissjonis oli, ka sõna wõtab koosseisude kohta. (W. Linnamägi (kristl.): Ärge prowtseerige!) Mina tahan ainult ühte, et kõik need, kes asja tunnawad, sõna wõtaks. Pärast seda siis wõtaks ka mina weel sõna küsimuse üksikasjaliseks selgitamiseks. Praegu tahan konstateerida ainult ühte kurba fakti, et meie wälisministeerium, kui ame-

tiasutus korralikult ei funktsioneer. (W. Linnamägi (kristl.): Seda teame kõik!) Seda teawad küll kõik, kogu aeg on see teada, aga parandust ei tule. Ma arwan, et ainukene abinõu ministrit sundida asja parandama oleks ministeeriumi lisaelarwe tagasilükkamine. (W. Linnamägi (kristl.): Siis jääb seegi aparaat seisma!) Härra minister on alati nõus Riigikoguga ka sellega, et Riigikogu soovid teostamist leiaks, aga meil ei ole enam mingit lootust, et see nii sünniks. Asi ei parane enne, kui Riigikogu kategooriliselt oma wiimase sõna ütleb ja seda sõna peab ta sellega ütleva, et ta lisaelarwe tagasi lükkab.

J. Märtson (kristl.): Lugupeetud rahwaesitajad! Kohtuministeeriumi lisaelarwes erakorraliste kulude all on ette nähtud 2½ miljoni marka majaostmiseks Walgas. Seda maja kawatsetakse osta kohtuasutuste tarwis. Kas on majaostmine tarwilik ja kas on tema riigile ja kohtuministeeriumile kasulik? Ma tahaksin küll mõlemate küsimiste peale eita walt wastata. Walgas on juba üle 10 aasta ruumid kohtu jaoks olemas, mis linnawalitsuse nõusolekul ehitatud, „Säde“ seltsi juures. Need ruumid wastawad täiesti nõudmistele, seal on kohtuistumisi peetud, seal asuwad kohtuurijad, seal on ka ringkonnakohtu istumisi olnud. Nende ruumide eest maksetakse 6.000 marka kuus üüri, see oleks 72.000 marka aastas ühes küttega. Nüüd on kawatsetud maja osta, see on küll kiwimaja, aga see peab maksma 2½ miljoni marka. Selles majas on all kaks poeruumi, teisel ja kolmandal korral on neli wäiksetoalist korterit. Et maja kohtule tarwitamisewõimalikuks teha, tuleb teda täiesti ümber ehitada, nii et maja lõppude lõpuks mitte 2½ miljoni, waid 3—4 miljoni maksma läheb. Tahan paranduse teisel lugemisel teha, et eelarwes seda krediiti majaostmiseks mitte lubada.

Wälisminister A. Piip: Austatud Riigikogu liikmed! Kõige pealt ma tahtsin rääkida kohtuministeeriumi maja kohta. Asi on niisugune, et majaostmine on kiire, sest kontrahis on ette nähtud, et maja peab enne 15. juulit lõpulikult ostetud saama. Ehitus peawalitsuse hindamise järele on see maja rohkem wäärt ja walitsus seda küsimust läbi arutades, niisama ka eelarwe-kommissjon, leidsid selle majaostmise tarwiliku olewat. Kui soo-

witakse üksikasjalisi andmeid, siis saan ma neid II lugemisel tooma, praegu ei ole nad mul mitte käes.

Mis puutub välisministeeriumisse, siis ei ole seal midagi uut ütelda. Pean ainult nii palju tähendama, et olen katsunud administratiiv aparati korda seada ja see on mulle ka suuremalt jaolt korda läinud. Nagu ma härra Palwadre kõnest aru sain, olla välisministeeriumi sisemine kord sellepärast puudulik, et seal ministri abi puudub. See on tõesti üks suurematest puudustest ministeeriumis, ja ministeerium on kogu aeg selle all otsekohe kannatanud. Mina olen vähemalt poole tosina, kui mitte tosina inimestele ettepanekuid teinud ministri abiks hakata, algades kohtupalati liikmetest kunni Riigikogu liikmeteni ja keegi ei ole tahtnud seda kohta vastu võtta. Peapõhjuseks on muidugi see, et palk väike on. (A. Palwadre (sd.): Tööerakond peab andma.) Ega siis välisministeerium pole tööerakonna ministeerium. Ma tahaks seda alla kriipsutada, et mina ei ole mitmes asjas nõus Riigikogu liikme härra Strandman'iga, mis tema kirjutab, kuid olen nõus, et ma ei ole mitte tööerakonna esitaja valitsuses, vaid olen sinna personaalselt kutsutud wastutades Riigikogu ees.

Loodan, et järgmise eelarwe arutamise ajal härra Palwadre'l mitte ei ole tarvis seda meelde tuletada, et välisministeeriumis ei ole ministri abi.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja A. Jürman: Härra Palwadre poolt sai siin ettepanek tehtud välisministeeriumi eelarwet ja koosseisu tagasi lükata selleks, et seal ministeeriumis kord saaks loodud. Mina näen, et niisugune ettepanek korda ei loo, vaid täiesti kõik pahurpidi wiskaks. Ei saa ju siis korda luua, kui igasugune võimalus korra loomiseks ära wõetakse, mis sünniks eelarwe tagasilükkamisega. Mis puutub nüüd etteheidetesse, et välisministeeriumis korralagedus on walitsenud, siis ei ole seda keegi eitanud, kuid seisukord on nüüd palju muutunud ja just selle uue eelarwega ühes koosseisudega tahetakse seal lõpulikult korda maksma panna. See on nüüd esimene kord, kus koosseisudega esinetakse, sest senni ei olnud ministeeriumil mingisugust kindlat koosseisu. See on esimene samm, et mi-

nisteerium hakkab täielikult kindlate koosseisude järele töötama, millede põhjal ka Riigikogu võib nõuda, et välisministeerium kõiki oma ülesandeid korralikult täidaks. Koosseisusid ja eelarwet võib ju vähendada ehk suurendada, aga neid täielikult tagasi lükata, oleks ministeeriumi aparadi seismapanemine.

Mis puutub oletusesse välisministri poolt, et tema isiklikult walitsuse eest wastutaw ei ole, siis näib see wäide põhjendamata olewat, sest meil on ikkagi koalitsiooni walitsus ja ma usun, et kõik, kes seal koalitsioonis on, on selle walitsusega seotud ja peawad selle tegewuse eest üldist wastutust kandma.

Kui pahemalt poolt wigasid ette toodi, siis käisid need härra Palwadre poolt ettetoodud süüdistused kõik möödaläinud aja kohta. Kui praegusel ajal seal ka weel ühte ja teist puudust ette tuleb, siis võib ja tuleb puuduste kõrwaldamist nõuda, mitte aga eelarwet tagasi lükata.

Kõiki seda arwesse wõttes, teen mina ettepaneku välisministeeriumi eelarwet ja koosseisusid esimesel lugemisel vastu võtta.

(Juhataja hakkab esimees **J. Kukk.**)

Juhataja J. Kukk: Aruandja poolt on ettepanek tehtud riigi 1922 aasta kulude lisaelarwet nr. 1 ühes lisaga vastu võtta. Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (is.): Juba tänawuaastase riigi eelarwe wastuwõtmise puhul deklareerisime meie oma rühma seisukoha eelarwe, kui sarnase, vastu üldse. Mis meie sel puhul ette tõime, on maksew ka käesolewa eelarwe osa kohta. Waatamata selle peale, et alles mõni kuu tagasi eelarwe suure hiljaksjäämisega vastu wõeti, mispärast ka mingisugust tarwet lisaelarwete järele ei oleks pidanud olema, on nüüd aga sellega siiski tuldud ja nõutakse wõrdlemisi suuri summe. Nagu siis eelarwet Riigikogus mitte korralikult läbi ei arutatud, waid ta lihtsalt läbi masindati, niisamuti on nüüd tuldud wiimasel silmapilgul, kus enam aega ei ole, ei koosseisusid ega krediite läbi kaaluda, ja tahetakse lisaelarwet läbi masindada. Keegi ei wõta vähemalt waewaks ligemalt järele uurida, mis tema taga õieti seisab, lühikese aja tõttu ei ole selleks ka võimalusi. Pealegi wõtab Riigikogu ilma erilise läbikaalumisetä kõik

need summad ja ettepanekud wastu, mis omal ajal eelarwe-komisjonis läbi kukutati. Mis on siis selle aja jooksul muutunud?

Kõike seda silmas pidades hääletame meie selle seaduseelnõu, tähendab lisaeelarwe, wastu.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. (Pahe-malt poolt: Palun ära lugeda. Loetakse hääli.) Seaduseelnõu on saanud poolt 38 ja wastu 23 häält, sellega on riigi 1922 a. kuludelisa-eelarwe I lugemisel wastu wõetud. Päewakord on läbi. Sõna on Riigikogu abiesimehel härra Kerem'il.

9. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra määramine.

Abiesimees **A. Kerem**: Juhatusel nimel teen ettepaneku järgmine koosolek $\frac{1}{4}$ tunni pärast määrata ja päewakorda wõtta järgmised küsimused. 1) Tempelmaksu muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek. 2) Deklaratsioon alalise rahwuswahelise kohtu põhimääruse kinnitamise seaduse juurde jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta — redaktsiooni komisjoni ettepanek. 3) Kolmanda rahwuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek. 4) Õppursõduritele maksuta õpeabinõude muretsemise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek. 5) Riigikohtu liikme walimine. 6) Riigi kontroll-

nõukogu liikme walimine. 7) Normiwilja waheraha äratarwitamise seadus — III lugemisel. 8) Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus — III lugemisel. 9) Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus — III lugemisel. 10) Pärandusmaksu muudatuste seadus — III lugemisel. 11) Sõjawäeosade ja asutuste alla wõetud ruumide üüriseadus — II lugemisel. 12) Riigi 1922 a. kuludelisa-eelarwe II lugemisel.

Juhataja **J. Kukk**: Ettepaneku kohta on sõna rkl. Koemets'al.

K. Koemets (tõer.): Teen ettepaneku päewakorda täiendada punktiga: „Maaseaduse laiendamise seadus Narowa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale“ — III lugemisel.

Juhataja **J. Kukk**: Muid ettepanekuid ei tehta. Ma paneksin ennem hääletamisele juhatusel ettepaneku, ja selle järele rkl. Koemets'a ettepaneku päewakorra täiendamise kohta. (Hääletatakse.) Juhatusel ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Nüüd panen rkl. Koemets'a ettepaneku — päewakorda wõtta Narowa-taguste ja Petserimaa maaseadus — hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. Sellega on otsustatud ka see seadus päewakorda wõtta. Sellega on siis järgmise koosoleku päewakord kindlaks määratud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **Joh. Kukk**.

Abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäär **A. Tupits**.

